KIEM kracht
Uitgave van Stichting Zaadgoed | voorjaar 2026

Bèta leerkracht met groene vingers

De Raatakkers bieden volop variatie

Jan Bulthuis (82) was tot zijn pensioen docent natuurkunde en in zijn vrije tijd tuinier. Na zijn pensioen begon hij met het veredelen van verschillende groentegewassen en hij weet niet van ophouden. Jan maakt gebruik van de tuin rondom zijn woonboerderij én hij huurt een groot stuk grond, aan de rand van Apeldoorn. Hier is hij zeven jaar geleden de Raatakkers begonnen. De diversiteit aan gewassen die hier groeit en bloeit kunt u zelf komen bewonderen tijdens onze jaarlijkse donateursdag, dit keer gehouden op zaterdag 22 augustus.

Het is eind april als ik met Jan heb afgesproken. We komen gelijktijdig aan bij de Raatakkers in Wiesel. Jan is de oprichter van deze eigentijdse variant op de zogeheten Celtic fields. Dit landbouwsysteem werd toegepast in Noordwest Europa, van de late bronstijd (1100 v.C.) tot in de Romeinse tijd. Boeren creëerden veelal rechthoekige akkers van 30 bij 40 meter, die op elkaar aansloten en gescheiden werden door stenen muurtjes, hagen of takkenwallen. Van bovenaf gezien leek het één groot veld, met daarin een soort raatpatroon. Vandaar de Nederlandse naam.

Geïnspireerd door deze landbouwvorm transformeerde Jan met vrijwilligers een voormalige ponyweide (7000 m2 met een zwarte bouwvoor van 50 cm en daaronder een oerlaag) naar het huidige complex dat zich kenmerkt door grote diversiteit. Jan heeft de helft van de grond in gebruik, de rest is verdeeld in stroken van 2,5 bij 30 meter en die worden verhuurd aan volkstuiniers. Behalve een voedselbos is er afgelopen jaar ook een vogelbosje aangelegd. Jan is een echte vogelliefhebber en hij hoopt dat hier op een dag de pestvogel verschijnt.

Op zijn deel van de Raatakkers is Jan zelf drie dagen per week aan het werk, soms krijgt hij hulp. De grasbanen op het hele complex worden regelmatig gemaaid en anderen wieden mee. Daarnaast heeft Jan ook nog de tuin rondom zijn verbouwde woonboerderij. Hier staat ook de kas waar de planten worden opgekweekt.

Over de grond op de Raatakkers weet Jan te vertellen dat het zandgrond is, die rijk is aan zaadonkruiden. De hak is voor hem een onmisbaar stuk gereedschap, maar helemaal schoon zal het niet worden, is inmiddels zijn ervaring. Daarom selecteert hij zijn gewassen er ook op dat ze zich met deze planten in de buurt kunnen handhaven. De duivenbonen (tuinbonen) die hij al jarenlang teelt, groeien bijvoorbeeld goed onder deze omstandigheden. Bovendien hebben ze vrijwel geen last van zwarte bonenluizen.

Het resultaat van alle voorjaarsvoorbereidingen is al te zien. De aardappels komen net boven. Jan heeft de rassen Connect, Alouette en Muse geplant. De Connect bevalt hem goed: naast grote opbrengst heeft de knol een gladde schil en goede smaak. Aardappels zijn op de Raatakkers voor de teelt, maar niet voor veredeling of vermeerdering. Dat doen anderen al genoeg. Bij andere gewassen is Jan kritischer. Als iets hem niet bevalt of als hij denkt dat het beter kan, gaat hij aan de slag.

Jans veredelingsuitdagingen

Enthousiast laat Jan mij de frambozenaardbeien zien. Het is een ras dat hij al kent sinds zijn jeugd. Ze hebben volgens hem ‘een buitengewoon heerlijke smaak.’ Zijn uitdaging is om grotere vruchten te kweken, met behoud van die smaak. Het oogsten van de zaden is precisiewerk: de aardbeien worden eerst →

geweekt in water waarna de zaden worden afgespoeld. Direct van de vruchten afschrapen is ook een optie. Ook voor rode biet en suikermais geldt smaak als selectiecriterium. De kolven van de suikermais die goed smaken krijgen een lintje om apart te worden geoogst. De suikermais kweekt Jan al veertig jaar, met aandacht voor de grootte en vorm van de kolf en de groeilengte van de plant. Die was aanvankelijk wel drie meter, maar is aanzienlijk teruggebracht naar twee meter. Ook selecteert Jan sinds kort op aantal kolven per plant, bij voorkeur met dezelfde omvang.

Op de Raatakkers is ook ruimte voor vruchtgroenten die niet, zoals meestal, in de kas worden geteeld, maar in de vollegrond. De zogeheten Buitenpaprika is het mooie resultaat van het selectiewerk van Jan en de zaden hiervan zijn verkrijgbaar bij De Zaderij. Aan iedere plant groeien ongeveer acht vruchten en het selectiedoel is nu om stevigere planten en dikkere vruchtwanden te krijgen. Andere vruchtgroenten die Jan in de vollegrond kweekt zijn tomaat en meloen. Bij de gele cherrytomaten is het criteriuwm om de smaak te behouden en grotere vruchten te krijgen door selectie. Ook probeert hij de plant vrij van Phytophthora te krijgen.

Dat Jan zichzelf wil blijven uitdagen blijkt wel als hij begint over de groene Japanse pompoensoort Kabocha. Deze wordt niet alleen geselecteerd op dik en smakelijk vruchtvlees, maar bij wijze van grap ook op vorm: Jan wil vierkante pompoenen creëren. En wat te denken van het vermeerderen van pompoenpitten zonder schil, die pijnboompitten kunnen vervangen in de pesto? Er bestaat een naaktzadige pompoenpit die makkelijk te verwerken is. Jan heeft er al een naam voor bedacht, 'De Kale Pit'. Het aanmelden en registratie via de Raad voor Plantenrassen met uitgebreide vragenlijsten blijkt echter een (te) grote opgave. 'Het wordt wel wat teveel', besluit Jan.

Zaadvermeerdering

Via biologisch zadenbedrijf De Zaderij kan Jan zaden verkopen van zijn Buitenpaprika en zijn selectie suikermais (Zoete Jan). Op verzoek van De Zaderij vermeerdert Jan nu meerdere groentegewassen. Het gaat hierbij om rode biet (Gladoro), savooiekool (zijn verbeterde versie van Bloemendaalse Gele) en groenlof. Door zijn veredeling heeft de groenlof langzaamaan een stevige krop gekregen. Dit maakt de krop wat malser. De vermeerdering doet hij bij een biologisch bedrijf in Flevoland. Voor de suikermais is dat ook een voordeel: die werden namelijk door dassen opgegeten op zijn eigen akker in Wiesel. ←

Tekst en foto's: Leen Janmaat

Donateursdag 2026 op zaterdag 22 augustus

De jaarlijkse donateursdag van Stichting Zaadgoed is dit keer op de Raatakkers in Wiesel, vlakbij Apeldoorn. U bent vanaf 13.30 uur welkom op het veld, dat ligt achter het pand aan de Wieselseweg 60. Jan Bulthuis vertelt u graag over de vele gewassen. Van tevoren aanmelden via **secretariaat@zaadgoed.nl** i.v.m. de catering. Mocht u slecht ter been zijn, geef dit alvast aan omdat er bij de Raatakkers beperkte parkeermogelijkheden zijn.

Woorden en intenties

Woorden om uitdrukking te geven aan mijn voorjaar: droog, geduldig, juiste moment water, spannend, druk, groeikrachtig, plezierig, overweldigend.

Deze en vele andere woorden kunnen we allemaal gebruiken om uitdrukking te geven aan onze innerlijke ervaring van afgelopen voorjaar. Op hetzelfde moment dat we ze uitspreken kunnen we ook ervaren dat ze de innerlijke ervaring niet omvatten, maar alleen benaderen.

Bij het werken aan nieuwe vormen van plantenveredeling is hetzelfde gaande: het is lastig om precies dat uit te drukken wat je graag zou willen. En dat de ander dan ook nog begrijpt wat je intenties zijn. Wat zijn dan de juiste woorden opdat de ander je wel begrijpt?

In deze Kiemkracht hebben we naar ons beste kunnen weer innerlijke ervaringen en kwaliteiten in woorden proberen te vatten. Van onszelf en van veredelaars en vermeerderaars van de zaden die proberen de beste kwaliteiten in hun spruit, tomaat, aardappel enz. tot uitdrukking te brengen.

Authenticiteit is waar het om draait: vanuit daar tot verandering te kunnen komen. Mogen we allen onze kwaliteiten in woord en daad overbrengen en elkaar daarmee stimuleren, motiveren, inspireren, helpen en delen waar we kunnen.

Tot weerziens, Cor

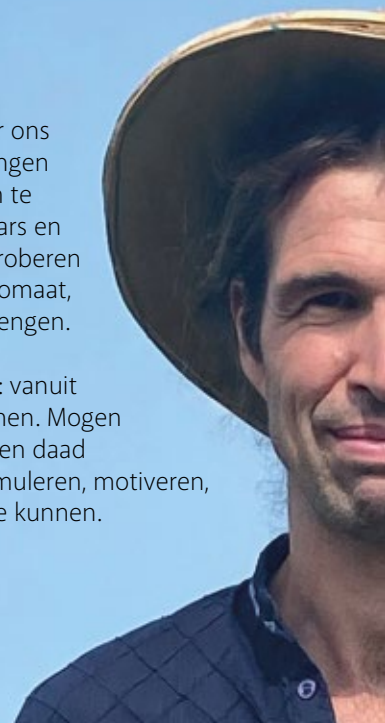

Buurten bij Ruurd

Boerenkool Westerwoldse Mous wordt niet vergeten

Henk Timmerman, al jaren donateur van Stichting Zaadgoed, reageerde op onze oproep om (een) vergeten groente(n) te melden. Hij meldde boerenkool Westerwoldse Mous aan. Binnenkort wordt dit ras voor de derde keer uitgezaaid bij verschillende tuinders in Nederland en België. Hoe kwam dit zo? Henk werkte als projectleider bij de herontwikkeling van het gevangenisdorp in Veenhuizen. 'Op enig moment meldde zich bij mij Ruurd Walrecht uit Bakkeveen: hij had snel een stuk grond nodig.' In een mum van tijd was het stuk grond dat hij kreeg ontgonnen tot een prachtige tuin. 'Ik ging heel vaak, omdat ik gewoon gek was van die tuin, tussendoor even bij Ruurd buurten.'

Henk (links) en Ruurd

'Wat is dat dan, Ruurd?' vroeg Henk. En Ruurd vertelde over de Westerwoldse Mous die hij ooit een keer van iemand had gekregen. En het is een fantastisch ras, heel erg winterhard, en het mooiste is: het wordt zo hoog dat je niet hoeft te bukken om het te plukken. Henk was enthousiast en kreeg een handje zaad. Het resultaat? 'Ik heb wel eens planten gehad die net zo groot waren als ik, en ik ben bijna twee meter', vertelt Henk. 'De stammen zijn polsdik. Mijn kleinkinderen zijn gek op de stamppot die mijn vrouw van die boerenkool maakt. Stampot mous noemen we die.'

Ruurd is later naar Zweden verhuisd en drie jaar geleden ging Henk bij hem op bezoek. 'Wat ik daar gezien heb is echt ongelofelijk.'

Wilt u de langere versie van dit artikel lezen? Of kent u vergeten groente die het verdient om niet vergeten te worden? Voor beiden kunt u terecht op onze website.

Update wetgeving NGT op EU-niveau

De NGT's zijn al vaker langsgekomen in de Kiemkracht. Heel belangrijk onderwerp want de gevolgen van een mogelijke zogenaamde deregulering van NGT's , de nieuwe generatie technieken van genetische modificatie, zijn groot voor de bio-sector. En dan gaat het met name om de bio-sector GMO vrij houden: pollen is klein en komt overal en nergens. GMO-pollen buiten de deur houden is eigenlijk onmogelijk. Een zogenaamde co-existentie van GMO- en niet-GMO-landbouw is dus eigenlijk niet realistisch, met name als het gaat om biologische plantenveredeling GMO-vrij te houden. Waar ook grote zorgen over zijn is hoe de NGT's traceerbaar te houden in de bio-keten als etikettering niet verplicht zou worden, wat nu het plan is.

De onderhandelingen in Brussel zijn vergevorderd. Er ligt concept-wetgeving waarover het EU-parlement nog moet stemmen.
De planning is dat dit in juni gaat gebeuren. Er zijn ruim dertig amendementen ingediend voor wijzigingen in de concepttekst. Het gaat dan met name om transparantie, labelling tot en met het product zodat consumenten keuzevrijheid blijven houden en dat er geen patenten op NGT's mogelijk zijn. Dit waren ook de oorspronkelijke uitgangspunten van het EU-parlement en ook Stichting Zaadgoed heeft brieven mede ondertekend om het EU-parlement te vragen bij die oorspronkelijke uitgangspunten te blijven.

Opzetten Nederlands Zadennetwerk

Diverse, met name kleinschalige, telers hebben de laatste paar jaar geuit dat ze graag zelf zaden willen vermeerderen. Bijvoorbeeld om oude rassen in stand te houden of hun klanten een product van bijzondere rassen aan te kunnen bieden. Sommige telers willen autonomie behouden bij hun rassenkeuze, of de kennis omtrent zaadteelt in stand houden en doorgeven.

Door samenwerking met het CSA Netwerk en Toekomstboeren wordt er nu aan een zadennetwerk gebouwd. Stichting Zaadgoed is hier heel blij mee. Er is ook een link met het project Levende Zadenbank wat we samen doen met Caring Farmers en De Zaderij. Frederik van Oudenhoven (CSA Netwerk) gaat de kar trekken. Eerst worden vragen en wensen van telers geïnventariseerd. Vervolgstappen zijn het mogelijk maken om zaden en kennis uit te wisselen, en de communicatie daaromheen te regelen. Ook belangrijk is verdere verbinding maken met telers die zelf aan selectie doen en nieuwe rassen ontwikkelen.

Kort nieuws

Cursus 2026 en 2027

In maart is er weer een meerdaagse cursus Zaadteelt Zaadvaste rassen van start gegaan. Net als in 2023 en 2024 zetten Caring Farmers, De Zaderij en Stichting Zaadgoed zich weer samen in voor het behoud van zaadvaste rassen, en voor de verspreiding van kennis daarover. De aftrap van de 5-daagse was bij Aeres Warmonderhof in Dronten. De twintig leergierige tuinders beten zich gezamenlijk vast in de materie.

Er was een rondleiding van Marloe Mens door de kassen van Warmonderhof. Daar vindt ook zaadteelt plaats voor de Bolster en voor Bingenheimer Saatgut, meteen ook een kijkje in de praktijk dus. De tweede cursusdag gingen de cursisten 's middags in groepjes aan de slag met uienselectie. Begin juli staat cursusdag drie op de planning bij Greet Lambrecht van Vitale Rassen in België. In 2027 zal deze 5-daagse cursus ook weer plaatsvinden. Zin om mee te doen? Vul dan het formulier op zaadgoed.nl in. Wie zich daar aanmeldt, krijgt als eerste bericht als de data bekend zijn.

Bestuursleden gezocht

We zoeken bestuursleden die zich samen met ons willen inzetten voor een gezonde(re) biologische landbouw. Onze kerntaken richten zich op het stimuleren van biologische zaadteelt en veredeling. Vind je dit ook belangrijk en kun je hier wat tijd voor vrij maken? Dan nodigen we je graag uit om kennis te maken en een paar keer een bestuursvergadering bij te wonen.

Interesse? Stuur een mail naar **secretariaat@zaadgoed.nl** waarin je jezelf voorstelt. Ook zoeken we vrijwillige hulp bij bijv. evenementen en in de communicatie. Als je dat wat lijkt, mag je ook naar secretariaat@zaadgoed.nl mailen.

Update Geworteld Netwerk

Weet u nog, het project Geworteld Netwerk? Telers en veredelaars die samenwerken om te komen tot biologische veredeling en selectie van wortels en uien die goed presteren onder de Nederlandse omstandigheden? Het afgelopen jaar zijn er proeven uitgevoerd met verschillende biologische rassen en veredelingslijnen van beide gewassen. Met positieve resultaten. Dit jaar zijn ook weer rassenproeven uitgezet bij een aantal telers. Want ook al waren de resultaten vorig jaar positief, het is belangrijk om de proeven te herhalen om zeker te weten of bepaalde rassen op grotere schaal geteeld kunnen worden. Dit jaar worden van wortel plantselecties getest bij maatschap Dames en Heren Vos in Kraggenburg. Een uienpopulatie is gezaaid bij GAOS in Swifertbant. Van wortel en ui zijn bloeibestanden geplant in de kas van Warmonderhof in Dronten. Het zaad daarvan kan dan weer in 2027 getest worden.

Waarom Stichting Zaadgoed?

De biologische landbouw wil gezonde en smakelijke voeding produceren zonder kunstmest, chemische bestrijdingsmiddelen en gentechnologie. Daarvoor zijn rassen nodig die zijn aangepast aan de biologische teeltwijze. Biologische rassen met een brede weerstand tegen ziekten en plagen en een goed ontwikkeld wortelstelsel om voldoende voedingsstoffen uit de bodem of organische mest te halen. Om deze rassen te ontwikkelen is veel veredelingswerk nodig, veel meer dan tot nu toe wordt gedaan. Stichting Zaadgoed is opgericht om biologische zaadteelt en veredeling te stimuleren.

Welkomstgeschenk

Voor nieuwe donateurs heeft Stichting Zaadgoed een zakje zaden, zolang de voorraad strekt. Zie **www.zaadgoed.nl**

Uw gift is volledig aftrekbaar. Steeds meer donateurs steunen Stichting Zaadgoed voor minstens 5 jaar, zodat ze hun gift volledig van de belasting kunnen aftrekken. Er gelden geen drempels meer als zo'n periodieke gift is vastgelegd in het formulier dat u op onze site kunt downloaden. We kunnen het formulier ook toesturen. Gewone giften zijn natuurlijk ook nog steeds aftrekbaar, maar daar gelden wel de drempels.

Colofon

Kiemkracht is een uitgave van Stichting Zaadgoed en verschijnt twee keer per jaar.

Redactie: **Helga van Ree**

Aan dit nummer werkten mee: **Leen Janmaat; Jan Bulthuis; Edwin Nuijten; Cor Zenhorst; Marieke Berkhout**

Foto's: **Leen Janmaat; Jan Bulthuis; Marieke Berkhout; Henk Timmerman**

Productie en vormgeving: **Dens Grafische Producties**

Stichting Zaadgoed
Postbus 127, 3700 AC Zeist • secretariaat@zaadgoed.nl • www.zaadgoed.nl
IBAN: NL52 TRIO 0198 373 996